

Anna Tolstova
*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Economics
and Management of Production and Commercial Business
Ukrainian State University of Railway Transport*

Толстова А.В.
*к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки
та управління виробничим і комерційним бізнесом
Українського державного університету залізничного транспорту*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-124>

STRATEGIC DIRECTIONS OF THE COUNTRY'S ECONOMIC RECONSTRUCTION IN THE POSTWAR PERIOD

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Загострення воєнного конфлікту на території країни, яке супроводжується руйнацією виробничої інфраструктури, транспортної інфраструктури, соціальних та житлових об'єктів, втрати здатності використання земель, втрата та виїзд робочої сили з території країни може призвести до скорочення економіки країни. Сьогодні, в умовах динамічних глобалізаційних процесів, наша країна стрімко втрачає ресурси, потужності, інфраструктуру, людський капітал, фінанси, а також рівень конкурентоспроможності. Проте військові дії створили певні можливості, які слід використати для переорієнтації на нові ринки, пошуку більш надійних союзників та торговельних партнерів на теренах глобального економічного простору. Міжнародна підтримка України, збір коштів, формування фондів для відбудови країни, відтворення її економіки дозволить реалізувати дієві ринкові реформ, направлені на провадження цілеспрямованої структурної, інвестиційно-інноваційної, зовнішньоекономічної і соціальної політики, раціональної організації процесів формування міжгалузевих і територіальних потоків важливих видів промислової продукції. В таких умовах основним завданням є виділення стратегічних напрямків та формування оптимальної стратегії післявоєнного відновлення економіки України.

При формуванні стратегії післявоєнного відновлення економіки України необхідно враховувати [1]:

- масштаби воєнних втрат, які складаються із фінансових та людських, зруйнованої інфраструктури та виробничих потужностей, знешкодженого природного потенціалу, призупинених інвестиційних проєктів, скороченого попиту населення, зруйновану транспортну інфраструктуру, заблоковані порти, запроваджені обмеження на транскордонні валютні платежі, а також звуження спектру вітчизняних товарів, дефіцит імпорту енергоресурсів;

- обмеженість джерел, які можуть бути використанні для залучення фінансових ресурсів в контексті грошової підтримки процесів відбудови економіки України;

- зміни у структурі людського капіталу, зокрема високий рівень безробіття, масовий відтік кадрів за межі країни та ризик неповернення значної частини громадян, які виїхали за кордон в пошуках тимчасового притулку, а також безпрецедентні зміни балансу робочої сили за регіонами.

Крім того, слід зберегти та розвинути започаткований курс на мінімізацію регуляторного впливу владних інституцій на операційне функціонування економіки.

Варто забезпечити подальше зниження податкового навантаження на економіку, зокрема шляхом диференціації ПДВ (передусім впровадження нульової ставки на соціально значимі групи товарів), суттєвого зменшення податків на працю: ЄСВ та ПДФО (принаймні для малого бізнесу), а також нівелювання митних бар'єрів або і їх цілковита ліквідація (крім випадків захисту внутрішнього ринку від субсидованого імпорту чи імпорту з недружніх країн). Слід також переглянути соціальні видатки. Так лівова частка соціальної підтримки для малозабезпечених, включаючи безробітних, має реалізовуватися переважно через налагодження механізму громадських робіт (за винятком обмеженого кола людей, які не спроможні долучатися до таких робіт за станом здоров'я чи за віком). Причому цей механізм повинен впроваджуватися вже сьогодні. Адже, з одного боку, розмір соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам необхідно поступово збільшувати, а з іншого, ці особи повинні дедалі активніше залучатися до виконання громадських робіт у тилу: як тих, що пов'язані з підтримкою армії (харчування, логістика, транспортування), так і тих, що стосуються потреб цивільного населення: відбудова пошкоджених ракетними обстрілами об'єктів інфраструктури; послуги зі складування, сортування та розподілу гуманітарної допомоги; робота в сільському господарстві тощо [2].

Стратегічними напрямками відбудови економіки країни доцільно визначити:

- інфраструктурну відбудову стратегічних об'єктів;
- забезпечення запланованого економічного зростання та розвитку; досягнення продуктивної зайнятості трудових ресурсів;
- створення прозорого та справедливого перерозподілу доходів населення; досягнення економічної ефективності в країні;
- забезпечення зовнішньоторговельного балансу країни.

Інфраструктурну відбудову стратегічних об'єктів повинна забезпечити держава, соціальних об'єктів – місцеві органи влади. Контроль за якістю виконання робіт по відтворенню інфраструктури може бути забезпечений територіальними громадами. Сталого економічного розвитку країни можливо досягти за рахунок створення спеціальних економічних зон та індустріально-технологічних багатогалузевих парків з індустріальним, логістичним, комерційним, освітнім, агротехнологічним і науковими кластерами. Це дозволить відкрити нові можливості у плануванні та координації інноваційної політики країни, розширити використання високо-технологічних ресурсів, відбудувати інфраструктуру, стимулювати розвиток виробництв, заснованих на передових технологіях, збільшити кількості робочих місць, підвищити обсяг експорту готової продукції [3, с. 8].

Оскільки основними джерелами фінансування заходів щодо відтворення та розвитку країни є міжнародні фонди, інвестори, контроль за надходженнями коштів та їх використання доцільно покласти на міжнародних аудиторів та інші міжнародні інститути, а у регіонах та територіальних громадах слід запровадити механізм прозорості їх витрачання.

Забезпечення запланованого економічного зростання та розвитку потребує визначення найперспективніших галузей економіки, які сприятимуть швидкому та ефективному відтворенню втрачених виробничих потужностей. До таких галузей слід віднести металургію, транспорт, будівництво та сільське господарство.

Основними засобами індустріальної відбудови та забезпечення запланованого економічного зростання та розвитку шляхом формування індустріально-технологічних парків є:

- обґрунтування оптимальної кількості державних програм з освоєння нових видів конкурентоспроможної продукції, у тому числі проведення НДДКР;

- купівля за кордоном частини найновіших ліцензій на сучасні технології, вироби і матеріали на базі власного виробництва;
- забезпечення сприятливих економічних розмірів передання високих технологій ВПК цивільним галузям виробництва;
- підвищення ролі технологічного прогнозування, наукової оцінки технологічних перспектив сучасного розвитку, запобігання техногенним катастрофам та ін.;
- створення ефективного конкурентного середовища;
- підготовка кадрів високої кваліфікації, передусім нового покоління підприємців і менеджерів;
- уміле використання переваг глобалізації інноваційної діяльності.

Література:

1. Хмарська І.А., Кучерява К.Я., Клімова І.О. Особливості післявоєнного відновлення економіки України. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск № 42. URL: http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6369/Khmarska_statty.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
2. Борщевський В., Куропась І., Орест М. Економіка війни та повоєнний економічний розвиток України: проблеми, пріоритети, завдання. URL: <https://www.prostir.ua/?news=economika-vijny-ta-povojennyj-ekonomichnyj-rozvytok-ukrajiny-problemy-priorytety-zavdannya>.
3. Дикань В.Л., Толстова А.В. Механізм державного регулювання відтворення та розвитку економіки України в ринкових умовах. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2021/2022. № 76-77. С. 5-12.